

چکیده مقالات

نخستین کنگره بین المللی طراحی شهری

۱۳-۱۶ شهریور ۱۳۸۵ اصفهان- ایران

طراحی شهری از تئوری تا عمل

نخستین کنگره بین المللی طراحی شهری

۱۶-۱۳ شهریور ۱۳۸۵ اصفهان - ایران
طراحی شهری از تئوری تا عمل

برگزارکننده:

مرکز بین المللی پژوهش هنر و معماری

چکیده مقالات

گردآوری و تنظیم:

دبیرخانه نخستین کنگره بین المللی طراحی شهری

زیر نظر دکتر سید رحمان اقبالی

احیای طرح شهرک‌های اقماری شنب‌غازان و ربع رشیدی در تبریز قرن هفتم

جواد شکاری نیری

شنبه‌غازان و ربع رشیدی به صورت دو شهرک اقماری با کاربری‌های علمی، مذهبی و تحقیقاتی و آموزشی در سمت غرب و شمال شرق شهر تبریز در قرن هفتم زمان حکومت ایلخانان مغول احداث گردیدند.

شنبه‌غازان که اسم خود را از نام بانی خود غازان حاکم ایلخانی گرفته است که پیشوند آن هم به معنی گنبد یعنی آرامگاه است. این مجموعه معماری برای اهداف عام‌المنفعه و نیز علمی مذهبی و به تقلید از بقاع متبرکه امامان شیعه در طرحی نوین پایه‌ریزی شده بود.

در سمت شرق تبریز نیز وزیر دانشمند او خواجه رشیدالدین فضل‌الله همدانی شهرک علمی تحقیقاتی و مذهبی ربع رشیدی دایر نمود که باز هم هسته سازمان دهنده شهرک مجموعه علمی آموزشی، تحقیقاتی و مذهبی با الگو برداری از همزاد غربی خود اما با تأکید بر جنبه‌های علمی آموزشی بنیان گردید. در شهرک ربع رشیدی و مدارس وابسته آن ۸ هزار دانشجو، هنرآموز و طلبه مشغول به تحصیل بودند.

نکته اساسی اینجاست که در کتاب خواجه رشیدالدین فضل‌الله فلسفه ایجاد چنین طرح‌هایی به تفصیل تشریح گردیده است و تأکید خاص بر عدم گسترش بی‌رویه شهر تبریز به عنوان پایتخت سیاسی مد نظر است و دلیل آن تب خیز بودن شهر و شیوع بیماری‌های مسری مثل وبا در اثر گسترش جمعیت و روی آوردن به احداث ساختمان‌ها در طبقات بیشتر و در نتیجه خالی از سکنه شدن آن دانسته شده است.

تجربه موفقی که با مطالعه و شناخت بیشتر، امروز هم می‌تواند به عنوان یک

ایده موفق و آزمایش شده در طراحی برخی شهرها و یا برنامه‌ای گسترش آنها مد نظر قرار گیرد.

در این مقاله ضمن کشف زوایای متعدد این دو شهرک اقماری کروکی‌ها و نقشه‌هایی نسبتاً دقیق که بیانی از طرح واقعی آنهاست برای اولین بار ترسیم و ارائه گردیده است بویژه عنصر سازمان دهنده شهری که مجموعه‌ای است که مقبره بانی به عنوان هسته مرکزی در این طرح‌ها مطرح می‌باشد.